



HÁSKÓLI ÍSLANDS

Hugvísindasvið

Hvordan står det til?

En undersøgelse af islandske gymnasieelevers udtale af dansk

Ritgerð til B.A.-prófs

Sara Bjargardóttir

Október 2011

Háskóli Íslands

Hugvísindasvið

Danska

Hvordan står det til?

En undersøgelse af islandske gymnasieelevers udtale af dansk

Ritgerð til B.A.-prófs

Sara Bjargardóttir

Kt.: 230180-6529

Leiðbeinandi: Þórhildur Oddsdóttir

Október 2011

Ágrip á íslensku

Þetta verkefni fjallar um rannsókn á framburði sex íslenskra menntaskólanema á dönsku. Ég rannsakaði sum þeirra framburðarfrávika sem komu fram í máli ungmennanna og skoðaði hvort þau gerðu sömu frávikin og þá hvort frávikin tengdust íslenskum framburði. Rannsóknargögnin voru fengin með upptökum á upplestri unglínganna. Frávikin sem ég skoðaði sérstaklega voru valin út frá upptökunum og hugmyndum mínum um hvaða atriði skipta verulegu máli í skilningi Dana á dönsku borinni fram af málhöfum sem ekki hafa dönsku að móðurmáli. Niðurstöðurnar voru að framburður nemendanna líktist íslenskum framburði og að nemendurnir læsu dönskuna upp eins og hún væri rituð á íslensku. Því voru langmestu framburðarfrávikin í framburði á sérhljóðum. Út frá þessu komu upp vangaveltur um það hvernig málnotendur læri móðurmál sitt. Til eru margar kenningar um hvernig það gengur fyrir sig og fór ég í gegnum nokkrar þeirra. Ég velti líka fyrir mér hvernig málfar læri annað tungumál eftir að hafa lært móðurmál sitt. Þetta ferli líkist hinu fyrra að nokkru leyti, en þegar málnotandi lærir annað mál þarf hann ekki eingöngu að tileinka sér nýjar reglur og venjur heldur líka að venja sig af því sem eingöngu tilheyrir móðurmálinu en ekki nýja tungumálinu. Ég skoðaði mismunandi máltökuskeið sem tengjast aldri. En aldur málnotanda við upphaf tungumálanáms hefur mikið að segja um það hversu vel hann lærir framburð á nýja tungumálinu. Í lokin tók ég niðurstöðurnar saman og fjallaði um hvort lítil áhersla væri lögð á framburðarkennslu í dönskukennslu á Íslandi.

Resumé

Denne opgave handler om en undersøgelse af seks islandske gymnasieelevers udtale af dansk. Jeg gennemgår nogle bestemte udtaletræk i både dansk og islandsk og ser på nogle af elevernes udtalefravigelser. Meningen var at se om de lavede de samme fravigelser eller ej og om fravigelserne ligner islandsk udtale. Til undersøgelsen brugte jeg elevernes oplæsning på bånd. De udtaletræk jeg valgte specielt at se på, valgte jeg udfra optagelserne og mine ideer om hvilke træk helst ville give forståelsesproblemer. Derefter så jeg nærmere på disse elevers udtale og gennemgik deres afvigelser fra normal dansk udtale og så om disse afvigelser var ens hos alle og om de lignede islandsk udtale. Derfor handler den første del om hvordan vi som mennesker lærer vores modersmål. Der findes mange teorier om hvordan dette går for sig og jeg så på nogle af dem. Jeg gennemgik hvordan vi lærer et andet sprog når vi engang har lært vores modersmål. Denne process ligner meget den første men når man lærer et andet sprog må man ikke kun tillære sig nogle nye sæt vaner men også fralægge sig nogle ældre vaner der hører til éns modersmål men ikke til målsproget. Det har en stor betydning i hvilken alder man begynder at lærer et andet sprog for hvordan slutresultatet bliver (hvis man ellers kan tale om slutresultat i sproglæring), så jeg skrev lidt om den kritiske periode. Til sidst tager jeg elevernes afvigelser sammen og konkluderer. Det viser sig at de unge har meget svært ved at udtale de rigtige danske vokallyde samt flere ting. Jeg kommer derfor til at overveje om eleverne er motiverede til at lære dansk i skolen eller om fokussen i danskundervisningen er mindre på udtale end andre færdigheder.